

SIKERES TELEPÜLÉS-E GYÖNGYÖS?

SZÚCS ANTÓNIA

Összefoglalás

Jelen tanulmány az Észak-magyarországi Régióban található Gyöngyösi kistérség egyetlen városára, Gyöngyösre összpontosít. Céлом Enyedi György tíz sikerességi tényezője mentén végig haladva vizsgálni Gyöngyös város sikerességét. Továbbá a város pozíciójának meghatározásához összehasonlítást végeztem az ország nyugati illetve keleti régiójából kiválasztott két közel azonos nagyságú településsel (Mosonmagyaróvár és Hajdúböszörmény), valamint az országos átlaggal. A komplex mutatók kiszámításával egyértelműen bizonyítható a települések fejlettsége. Az összehasonlításhoz vizsgált Mosonmagyaróvár mind 2001-ben, mind 2010-ben bizonyult legfejlettebbnek. Nem sokkal lemaradva követte Gyöngyös. Azonban azt mondhatjuk, hogy Gyöngyös város és kistérsége az országos átlagnál kedvezőbb helyzetben van, ugyanis egy iparilag fejlett, kedvező adottságú urbanizált tengelyen helyezkedik el.

Az elemzés rámutatott arra a tényre, hogy a város nem volt sikeres az elmúlt időszakban. Ennek oka legfőképp az, hogy lehetőségeit nem megfelelően használta ki, hiányolom a kreativitást és az innovációs képességet. Nem tapasztalhatók olyan ötletek, stratégiák, projektek, amik előrelendítették volna a várost. Javaslatom a településfejlesztési koncepció felülvizsgálata, a rövid-, közép-, és hosszú távú célok meghatározása, és azok végrehajtása. Ezen kívül fontos feladatnak tartom, hogy a város komoly erőket és forrásokat biztosítson a település marketingre, ami számos előnyt hozhat a városnak.

Kulcsszavak: versenyképesség, sikerességi faktorok, Gyöngyös, komplex fejlettségi mutató, vidékfejlesztés

JEL: R10

Is Gyöngyös a successful municipality?

Abstract

This study focuses on Gyöngyös, which is the single municipality of the micro region of Gyöngyös located in the North Hungarian Region. It is aimed to examine the success of Gyöngyös by the ten success factors of György Enyedi. In addition, I have compared with two nearly equal size municipalities (Mosonmagyaróvár and Hajdúböszörmény) in the western and eastern region of Hungary and the national average to determine the position of Gyöngyös. It can be demonstrated the development of the settlements by the calculation of the complex indicators. Mosonmagyaróvár has proved to be the most developed municipality both in 2001 and in 2010. Gyöngyös followed it not far behind. However, we can say that Gyöngyös and the micro region is in better position than the national average, namely it is located on a highly industrialized, favored urbanized axis. In my opinion the examined municipality was not successful in the examined period. The reason for this is mainly that the potential was not used correctly, I miss the creativity and innovativeness. There are not experienced any ideas, strategies, projects which could have contributed to the development of Gyöngyös. I suggest reconsidering the municipality development concept and defining and realizing the short-, medium-, and

long-term purposes. In addition, it is important to do marketing activities, which can bring many advantages to Gyöngyös.

Keywords: *competitiveness, success factors, Gyöngyös, complex development index, rural development*

JEL: *R10*

Bevezetés

Egy térség versenyképességének megítélésekor nemcsak a gazdasági tényezőket, hanem az azon kívüli társadalmi és környezeti szempontokat is figyelembe kell venni. Versenyképesség alatt a tartós gazdasági fejlődésre való képességet értem *Lengyel, 2003* alapján.

Az Európai Unióban először 1998-ban dolgozták ki az európai regionális versenyképességi mutatók rendszerét a NUTS2 szintű régiókra vonatkoztatva. Az adatbázis matematikai-statisztikai és ökonometriai vizsgálatának eredményeként független és magyarázó változókat különböztettek meg. A független változók két típusa a versenyképesség statikus és dinamikus mutatói. A magyarázó változók esetében öt csoportot különítettek el: a régió földrajzi helyzete, az ágazati szerkezet, az infrastruktúra kiépítettsége, a K+F, a demográfiai mutatók (*Lengyel, 2003*). Több elemzés során különböző mutatórendszereket állítottak fel a kisebb térségek, városok versenyképességének mérésére (*Begg, 2000; Kresl – Singh, 1999*). A makroszintű módszerek lokális térségekre, városokra adaptálása kevésbé bizonyult megbízhatónak alkalmazásuk során. A sztenderd versenyképesség fogalmát a 90-es évek közepétől már nem csak országok, hanem régiók vizsgálatára is értelmezték. Az OECD több tanulmánya alapján a napjainkban széles körben elterjed versenyképesség egységes fogalma a következő: „a vállalatok, iparágak, régiók, nemzetek és nemzetek feletti régiók képessége relatíve magas jövedelem és relatíve magas foglalkoztatottsági szint tartós létrehozására, miközben a külgazdasági (globális) versenynek ki vannak téve” (*Wienert, 1997*). A városkutatók egyik legjelentősebb hazai művelője Enyedi György, aki az egységes versenyképesség fogalmához hasonló véleményt ad a sikeresség meghatározásakor. *Enyedi (1998)* szerint sikeres város az, amelyben növekszik az előállított jövedelem, e jövedelem jelentős része helyben marad befektetésre, vállalkozói és személyi jövedelem adók formájában városműködtetésre és fejlesztésre.

A területrendszer változásaira ható tényezők vizsgálatával és a térség sikerességével foglalkozó szakirodalom igen széleskörű. Hazai vonatkozásban is számos szakember vizsgálódott a témában (*Enyedi, 1995, 1996; Lengyel – Rechnitzer, 2000; Csatári – Timár, 2002*). Azonban nincs egy általánosan alkalmazható módszer a térségek sikerességének mérésére. A városok formájukat, kiterjedésüket tekintve különböznek egymástól, azonban elsősorban annak módja különbözteti meg őket, ahogyan megélik városukat, és az a kép, ami kialakul önmagukban településükről. Ez a másképpen megalkotott kép nagyon különböző városokat hoz létre (*Niedermülle, 1994*). *Grosz – Rechnitzer (2005)* tanulmánykötetében a magyar városhálózat tudás alapú megújító képességét, innovációs potenciáljuk fontosságát hangsúlyozza. Klaszteranalízis módszerének alkalmazásával az eljárás fő komponenseit öt tényezőcsoportba sorolja, melyek a következők:

1. gazdasági fejlettség
2. iskolázottság és menedzsment
3. társadalmi aktivitás

4. humán erőforrás
5. innovációs képesség

Lengyel (2003) Enyedi György szempontjai, Begg városi versenyképességi „labirintusa” valamint az EU hatodik jelentésében meghatározott négy faktor alapján állította össze a piramis-modellt, melynek talpazatát alkotó, a regionális versenyképességet befolyásoló sikerességi faktorai általánosan elfogadottnak tekinthetők. *Enyedi (1996)* kiemelkedő európai városvizsgálata eredményeként tíz sikerességi faktort sorol fel, melyet később kiterjeszt regionális szintre is.

Véleményem szerint mind a vállalatok, mind a térségek esetében a sikerességhez elengedhetetlen a valódi értékek és adottságok pontos meghatározása, azok kiaknázása a valódi tudás felszínre hozásával. Ily módon az innováció, kreativitás stb. kifejezések lényegüknél fogva valódi értelemmel tölthetők fel, és eszközéül szolgálhatnak a komplex feladatok közös megértésének.

Anyag és módszer

Jelen tanulmány célja Gyöngyös város sikerességének vizsgálata *Enyedi (1998)* tíz sikerességi tényezője mentén végig haladva. Ezt követően a város pozíciójának meghatározásához összehasonlítást végeztem az ország nyugati illetve keleti régiójából kiválasztott két közel azonos nagyságú településsel, valamint az országos átlaggal. A Nyugat-Dunántúli Régióból, Győr-Moson-Sopron megyéből Mosonmagyaróvárt választottam, hiszen 32 430 fő lakja. Az Észak-Alföldi Régióból, Hajdú-Bihar megyéből Hajdúböszörményt választottam, mely szintén azonos nagyságú 31 956 fős lakosságával. Az elemzéshez a 67/2007. (VI. 28.) OGY határozat 3. számú mellékletében felsorolt mutatókat használtam, amely a kistérségek és települések társadalmi-gazdasági és infrastrukturális elmaradottságát/fejlettségét mérő komplex mutató kiszámításánál használt adatok körét tartalmazza, valamint részben magába foglalja Enyedi sikerességi tényezőit is. A települések mutatóinak összeállításához a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) Tájékoztatási adatbázis Területi statisztikája volt segítségemre, azonban itt nem minden adat állt rendelkezésemre. A komplex fejlettségi mutatók kidolgozásához gazdasági-, infrastrukturális-, társadalmi-, szociális-, foglalkoztatási mutatók csoportjaiból 18 mutatót vettem figyelembe. A komplex fejlettségi mutató kiszámítására Molnár (2001) módszerét használtam. Minden mutató azonos mérőskálán jelenik meg, 1 és 10 között, az alábbi képlet segítségével (Ilk, 2010).

$$kfm = \sum \frac{x_i - x_{\min}}{T_x}$$

ahol:

- kfm = az adott település komplex fejlettségi mutatója
- x_i = az x változó értéke az adott településen
- $x_{\min}$ = az x változó minimális értéke a települések között
- T_x = az x változó terjedelme

A kfm mutató tehát a vizsgált változó adott településen és adott évben a települések közötti különbségét mutatja. Vizsgáltam azt is, hogy a 2001-2010-es időszak komplex fejlettségi mutatói mennyire állnak közel egymáshoz, amit a relatív szórás mértéke magyaráz. A települések fejlettségét a KFM mutató jellemzi, ami nem más, mint a

vizsgálatokba bevont mutatók kfm értékeinek számtani átlaga (Ilk, 2010). A variációs koefficiens számítását az alábbi képlettel számítottam:

$$CV = \frac{\sigma_{kfm}}{\bar{X}_{kfm}} * 100$$

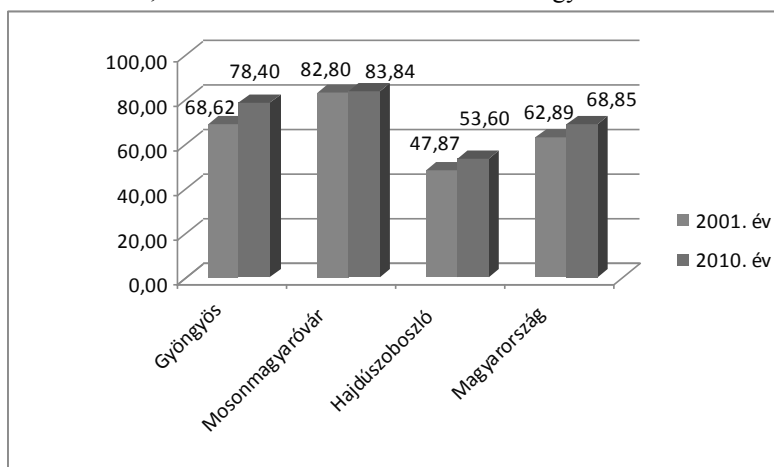
Eredmények

Gyöngyös város sikerességének vizsgálata

A továbbiakban az Enyedi György által meghatározott sikerességi kritériumok alapján vizsgálom meg a várost.

1. A gazdasági szerkezet változtatási képessége

A Magyarországon 1989-90-ben bekövetkezett politikai rendszerváltozást természetesen követte a társadalmi és gazdasági változás is. A korábban szinte kizárólag állami működtetésű gazdaság hirtelen sokszereplőssé lett, de a nagy szabadság beköszöntével furcsa módon több üzem és vállalat szinte gazdátlaná vált. Ez történt Gyöngyösön is. Az 1950-es évektől tartó dinamikus ipari fejlődés megakadt, és szinte egyik pillanatról a másikra eltűnt az út, amelyen addig haladt. Mégis azt mondhatjuk, hogy Gyöngyös város és kistérsége az országos átlagnál kedvezőbb helyzetben van, ugyanis egy iparilag fejlett, kedvező adottságú urbanizált tengelyen helyezkedik el. A 2001. és 2010. közötti években a Gyöngyösön működő szervezetek adatai alapján a betéti társaságok (Bt.) és a regisztrált költségvetési szervek és költségvetési rend szerint gazdálkodó szervek kivételével minden más szervezeti forma megalakulása területén növekedés tapasztalható. Az 1000 lakosra jutó működő gazdasági szervezetek számát az 1. ábra mutatja, melyből megállapítható, hogy minden vizsgált esetben növekedés tapasztalható 2010-re, de minimális a növekedés Mosonmagyaróvár esetében.

1. ábra : 1000 lakosra jutó működő gazdasági szervezet (db) 2001 és 2010 években

Forrás: saját összeállítás a KSH Tájékoztatói adatbázis, Területi statisztika alapján

A rendszerváltást követően több új iparág is megjelent Gyöngyösön, azonban az élelmiszeripar szinte teljesen megszűnt, a legnagyobb cégek bezárták kapuikat, mint a malom, a vágóhid valamint a tejüzem. Ez nem csak munkahelyek és adóbevételek elvesztésével járt, hanem a környék családi gazdálkodói is elvesztették a munkalehetőséget, akik beszállítottak az üzemeknek.

2. Értékhúzó szolgáltatások jelenléte

A város gazdaságához nem csak az ipar, hanem a kereskedelem és szolgáltatások is szorosan hozzá tartoznak. Az országos és nemzetközi trendek hatása alól Gyöngyös város sem vonhatja ki magát. Ennek következményeként, a legtöbb autómárka kereskedelmi és szervizegységgel képviselteti magát a településen. A közlekedési ágazathoz tartoznak még a benzinkutak; számuk a rendszerváltás óta jelentősen megnövekedett. A biztosítók és pénzintézetek is szívesen létesítenek fiókot Gyöngyösön. Új életstílust, új vásárlási szokásokat hoz a szupermarketek megjelenése. Az 1990-es években a kedvezőbb vásárlási körülmények biztosítása érdekében a korábban fedetlen árusítótérre új, háromszintes piaccsarnok épült. 2004. márciusában megnyílt a TESCO áruház, majd később az OBI is megnyitotta kapuit. Az áruházak természetesen nemcsak a város közönségének, hanem – közel 50 km-es körzetben – a kisebb települések lakosságának is „nagybevásárló” központja. Mindezek mellett Gyöngyös kereskedelmét továbbra is a belváros számtalan kis hangulatos üzlete határozza meg. Gyöngyös a szőlő és bor városa és egyben a Mátra idegenforgalmi központja. Idegenforgalmi szempontból talán a legfontosabb esemény a farkasmályi pincesor újjáéledése. A pincetulajdonosok által alapított Borfalu Egyesület ehhez biztosítja a borászok közös összefogását. A Mátra idegenforgalmához hozzá tartoznak az egykori SZOT üdülők, amelyek napjainkban megújulva, új gazdák kezében várják a vendégeket. A volt Puskin mozi helyén, 2004-2005-ben, modern szórakoztató és szabadidő-központ épült. 2003-2004 évi szezónra a Mátra Centrum Kft. jelentős fejlesztéseket hajtott végre. Kékes sípályái ezentúl már minden télen jó körülmények között várják a lesiklás szerelmeseit.

3-4. Tudás alapú termelés, innováció orientált gazdasági ágak jelenléte

Gyöngyös körzetében működik a Magnetec GmbH cég, ahol tudás alapú termelés folyik, valamint folyamatos fejlesztések történnek. A Magnetec GmbH-t 1984-ben alapították Németországban. A székhely azóta is egy Frankfurt melletti kisvárosban, Langenselbold-ban található. Kezdetben a teljes termelés a németországi gyárban működött, majd 1989-ben megalapították Magyarországon a Magnetec-Ungarn Mágnes technológiai Ipari Kft-t, ahová fokozatosan áttelepítették a teljes gyártást. A gyöngyösi telephelyű, 100%-ban német tulajdonú Magnetec-Ungarn Kft-t 1989-ben alapították meg. Kezdetben 6 fővel indult, napjainkra a dolgozók száma közel 250 fő. A Magnetec-Ungarn Kft. egy dinamikusan fejlődő szervezet, a további piacnövekedésünk biztosítása érdekében 2002-től új termékcsaládok kifejlesztésével is foglalkoznak. 2005-től új fejlesztési irány az árammérő alkalmazásokhoz készülő vágott magok készítése.

5. Gazdasági, igazgatási szervezetek központjai

Gyöngyösön gazdasági, igazgatási szervezet központja nem található, csak kirendeltsége, mint a Heves Megyei Munkaügyi Központ, Tigáz, ÉMÁSZ kirendeltsége. Azonban a város életét meghatározó szervek is működnek, amik nem csak a

városlakókat, hanem a környékbelieket is kiszolgálják. Ilyen az okmányiroda, postahivatal, középiskolák, főiskola, bankfiókok, üzletek, mozi, Gyöngyösi Televízió, Dió Rádió, kórház, egyéb szolgáltatások.

6. Az erős és gyarapodó középosztály jelenléte, demográfiai folyamatok alakulása

A népesség csökkenés országos tendencia, ez alól sem jelent kivételt Gyöngyös. Megvizsgálva a település korfáját, megállapítható, hogy urna alakú, tehát a város lakossága előregező. 2001. és 2010. között a 0-2 évesek száma több mint 100 fővel, a 6-13 évesek száma pedig 500 fővel csökkent. Évek óta a halálozások száma meghaladja a születések számát, természetes fogyás tapasztalható. A lakosság számát az oda- és elvándorlók száma is meghatározza, ebben a tekintetben pozitív a helyzet, több a bevándorló, mint az elvándorló, bár ezeknek a száma 2001. és 2010. között jelentős eltérést mutat. Sajnos a város jövedelmi helyzetére és a jövedelmek megoszlására nem áll rendelkezésemre megfelelő adat, így nehéz meghatározni, hogy mennyire erős a középosztály, illetve gyarapszik, vagy csökken. A folyamatok arra engednek következtetni, hogy a középosztályhoz tartozók száma folyamatosan csökken, átrendeződik a társadalom, a szegények és a gazdagok számának növekedése tapasztalható.

Az állandó lakosok száma a vizsgált településeken közel azonos. 2001 évről 2010-re Gyöngyös és Hajdúböszörmény lakossága csökkent, még Mosonmagyaróváré növekedett. A települések közigazgatási területében már 6,7-szeres különbség tapasztalható. A legsűrűbben lakott település Gyöngyös és Mosonmagyaróvár. A fejlettebb településeken jellemzően sokkal magasabb a népsűrűség. Hajdúböszörményben 6,6-szer alacsonyabb a népsűrűség, ami a vidékies jelleget jól alátámasztja.

7. A betelepülők részére vonzó lakókörnyezet nyújtása

Gyöngyös város elhelyezkedése, fekvése kiváló. Közel van a megyeszékhely és a főváros egyaránt, valamint az M3-as autópálya megléte nagy előnyt jelent a város számára. A Mátra közelsége, a gyönyörű táj vonzóvá teszi a várost. Szép, rendezett a környezete, a városközpont összes parkja megújult 2012. évben, valamint a Fő tér szinte összes épülete felújításra került. Szinte minden szolgáltatás megtalálható a városban, azok könnyen elérhetők. A városban magas szintű oktatás és egészségügyi ellátás folyik, 3 bölcsőde, 11 óvoda, 7 általános iskola, 1 gimnázium, 5 szakközépiskola, 1 főiskola található. 17 háziorvosi-, 8 gyermekorvosi rendelő, 1 kórház és egyéb szociális ellátórendszer működik. A városban számos kulturális eseményen vehetnek részt a lakók, több állandó és időszakos kiállítás látogatható. A Mátra Múzeum az ország legnagyobb természettudományi kiállításának ad helyet, az egyházi kincsek tárlata felbecsülhetetlen értéket képvisel. Két könyvtár működik, az önkormányzat által fenntartott városi könyvtár, valamint a Ferences-rend által fenntartott, az ország legrégebben működő könyvtára, számos egyedi kiadvánnyal, valamint Európa második legrégebben nyomtatott Bibliáját is itt őrzik. Számos cég, vállalkozás működik, azonban jelentős a munkanélküliség. A gyöngyösi térségben 11,6%-os a munkanélküliség, ami meghaladja az országos átlagot (10,8%). A munkanélküliség mellett a közbiztonság jelent nagy problémát. A városban számos bűncselekmény történik, és ezeknek aránya folyamatosan növekszik. A rendőrség nem tudja kezelni a problémát, az önkormányzat

pedig nem tulajdonít kellő jelentőséget a kialakult helyzetnek. A harmadik tényező, ami nem teszi a várost vonzóvá, a két roma telep, ahol teljesen életterlen, középkori körülmények uralkodnak, az óriási szemét és a higiénia hiánya komoly egészségügyi következményeket hordoz magával. A roma lakosságon belül jelentős az aluliskolázott munkanélküliek aránya, ami komoly kihívást jelent a városvezetés számára.

8. Konfliktuskezelési képesség és az együttműködések eredményessége

A város konfliktus kezelés tekintetében nem lehet egyértelműen állást foglalni, voltak jó és rossz döntések egyaránt. Azt elmondhatjuk, hogy az elmúlt 10 évben nem telepedett le nagyobb cég a városban, csupán bevásárló központok létesültek, amik bár foglalkoztatnak, de nem termelnek. A kapcsolat a cégek és a város vezetése között nem túl gyümölcsöző. A város lobbis tevékenysége sem jelentős, érdekérvényesítő képessége csekély. A környező településekkel sem felhőtlen a kapcsolat, bár ez nem feltétlenül a város hibája. Itt is a klasszikus helyzet áll fenn; a kistelepek alulfinanszírozottak, ebből kifolyólag pedig nem tudnak részt vállalni a költségekből. Remélhetőleg ezt a konfliktust a most kialakulóban lévő mikrotérség forma feloldja. A környező településekkel semmilyen közös projekt nem fut, és erre az elmúlt időszakban nem volt túl sok példa. A jövőben a vidékfejlesztésre sokkal nagyobb hangsúlyt kell fektetni, és ehhez a közös együttműködés elengedhetetlen.

9. Nemzetközi kapcsolatok

Gyöngyös széleskörű, szoros nemzetközi kapcsolatokat ápol. Öt testvérvárossal rendelkezik (Ringsted, Zeltweg, Kézdivásárhely, Pieksämäki, Sanok). A város nemzetközi kapcsolatait a látogatások gyakorisága, társadalmi, kulturális együttműködés jellemzi, eddig semmilyen gazdasági haszna nem volt a kapcsolatoknak. A város vezetése egy évben többször látogatást tesz valamelyik városba, de semmilyen közös projektet, gazdasági együttműködést nem sikerült még felmutatni

10. Foglalkoztatási és jövedelmi helyzet

Gyöngyösön a nyilvántartott álláskereső száma az elmúlt 10 évben folyamatosan növekedett, ez a tendencia megegyezik a vizsgált városok és az ország átlagos helyzetével. A munkahelyek száma csökkent a városban, az országban, ezért csökkent a településen a foglalkoztatottság. Az ország gazdasági helyzete meghatározza a város gazdaságát is. Sajnos az utóbbi években kevés munkahely jött létre, illetve néhány cég elhagyta a várost, ami fokozta a munkanélküliséget.

Ha összehasonlítjuk az ország nyugati illetve keleti régiójával, megállapíthatjuk, hogy a nyugati régiónál rosszabb gazdasági, foglalkoztatottsági helyzetben van Gyöngyös. A munkanélküliség tekintetében is egyértelműen kirajzolódik a Kelet-Nyugati tengely, melyben Gyöngyös közepén fekszik földrajzilag, és az adatok tükrében is. Mosonmagyaróváron 2010-ben 937 fő volt a nyilvántartott álláskereső száma, Gyöngyösön majdnem a duplája (1628 fő). A legkritikusabb helyzet Hajdúböszörményben van, ahol 2603 fő keres állást. Hajdúböszörményhez képest kedvező a város helyzete, hiszen csaknem 1000 fővel kevesebb az álláskereső száma. Egyértelműen látható, hogy az ország keleti és nyugati része között óriási az eltérés, és

ebben a földrajzi és gazdasági tengelyben középső helyen található városunk. A papírforma ebben az esetben városunkra is igaz.

A jövedelmi helyzetet illetően nem találtam összehasonlítható adatokat, de feltételezem, hogy ebben a vonatkozásban is hasonló megállapításra jutnánk. Néhány adatot megvizsgálva levonhatunk néhány következtetést. Ilyenek lehetnek a személygépkocsik száma, az ISDN vonalak, valamint az épített lakások száma. Ezen adatok tükrében megállapítható, hogy a legmagasabb életszínvonal Mosonmagyaróváron van, ezt követi Gyöngyös, végül Hajdúböszörmény zárja a sort, amit bizonyít a komplex fejlettségi mutatók számításához kidolgozott adatbázis.

A vizsgált városok pozícionálása

A vizsgált mutatókat először származtatott mutatókká alakítottam, ami egy egységre, illetve 1000 lakosra történő vetítést jelentett. Mivel az intenzitási viszonyszámoknak nem azonos a mértékegysége és nagyságrendje, ezért transzformációt végeztem Molnár (2001) szerint. Ebből jött létre a komplex fejlettségi mutató (kfm), melynek számtani átlagának számítása után kaptam meg a Komplex Fejlettségi Mutatót (KFM) (Ilk, 2010). A kfm mutatók értékeit 1-10-es skálán az 1. táblázat adatai tartalmazzák. A táblázat adataiból megállapítható, hogy 2001 évben a vizsgált mutatókból 5 változó mutatott maximális értéket, ami Mosonmagyaróvár esetében is azonos. A legrosszabb változó a vándorlási mérleg estében mutatható ki ez 2010 évre jelentősen megváltozott. 2010 évben már 6 változó mutatott legkedvezőbb képet Gyöngyösről. Összességében 96,32 a kfm mutatók értéke, 2010-re 128,01-re növekedett, ami jelentős változást okozott.

Gyöngyös állandó népessége 2010 évre 2000 fővel csökkent a 2001 évhez képest. Ugyanakkor Mosonmagyaróvár állandó lakosainak száma ebben az időszakban 2019 fővel növekedett. Hajdúböszörményben is csökkenés mutatható ki, úgymint Magyarország állandó népességének körében. Az országban 151 913 fővel csökkent az állandó népesség a vizsgált időszakban.

1000 lakosra jutó működő gazdasági szervezetek száma 14,24 %-os növekedést mutat Gyöngyösön. Ez a növekedés a mutató esetében is igazolható. Mosonmagyaróvár esetében is növekedés mutatható ki, ami 1,26 %-os, de a növekedés üteme lényegesen elmarad Gyöngyöshöz képest, de a mutatószám esetében ez nem jelenik meg, mivel itt a legmagasabb az 1000 főre jutó működő gazdasági szervezetek száma a vizsgált időszakban. Hajdúböszörményben ugyanez az adat 12 %-os növekedés ellenére is a mutató esetében 1,00, mivel itta legalacsonyabb a működő gazdasági szervezet száma 1000 lakosra vetítve.

1000 lakosra jutó vendégéjszakák száma 2001-ben Gyöngyösön a legmagasabb, de 2010-re nagymértékű csökkenést mutat, így ezen mutató vonatkoztatásában Mosonmagyaróvár került az első helyre a négy vizsgált adatsor alapján.

1000 lakosra jutó kiskereskedelmi boltok számát tekintve Mosonmagyaróvár áll az első helyen, amittől minimálisan marad el Gyöngyös. E tekintetben is legrosszabb eredményt mutat Hajdúböszörmény.

A helyi adóbevétel vonatkozásában Gyöngyös és Mosonmagyaróvár közel azonos teljesítményű, ezen településeket követi Hajdúböszörmény, ami majdnem tízszerese az országos átlagnak.

Közüzemi vízvezeték hálózatba bekapcsolt lakások aránya Mosonmagyaróváron mutatott legdinamikusabb növekedést.

A vezetékes gázfogyasztók száma az országos átlagban a legkedvezőbb. Mosonmagyaróvár és Gyöngyös esetében egyértelmű az alternatív energiahasznosítás.

Rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakások aránya minden vizsgált esetben kedvező képet mutat 2010-ben.

Telefon főállomások és kábeltelevíziós előfizetés valamint a szélessávú internet tekintetében is Gyöngyös áll az első helyen, Hajdúböszörmény mutat legalacsonyabb értéket az 1000 lakosra jutók száma alapján.

A lakásállományból a háromszobás lakások aránya legkedvezőbb Mosonmagyaróváron, legrosszabb Gyöngyösön.

2001-ben a vándorlási egyenleg negatív előjelű Gyöngyös és Mosonmagyaróvár esetében, vagyis többen vándoroltak el, mint amennyien odavándoroltak. 2010-re a mutató jelentős pozitív változása figyelhető meg mindkét település esetében. Hajdúböszörményben 2010-ben 40 fővel csökkent az odavándorlók száma, amit a mutató pontosan kifejez.

Országosan a legmagasabb a halálozások száma a vizsgált években. Ezt követi Gyöngyös, Hajdúböszörmény. Legkedvezőbb a helyzet ezen mutató vonatkozásában Mosonmagyaróváron.

A legsűrűbben lakott település Gyöngyös. Érdemes megjegyezni, hogy Hajdúböszörmény népsűrűsége a legalacsonyabb, ami lényegesen elmarad az országos átlagtól.

A fiatalodási index alapján megállapítható, hogy Gyöngyös előregedő település.

Az aktivitási ráta Gyöngyösön és Hajdúböszörményben növekedett, Mosonmagyaróvár esetében intenzív csökkenés látható 2010-re.

Vizsgáltam, hogy 2001 és 2010 közötti időben a komplex fejlettségi mutatók mennyire állnak közel egymáshoz. 2001-ben a relatív szórás közelítette a 20%-ot (19,59), ami azt jelenti, hogy a települések komplex fejlettségi mutatói erősen változékonyak. 2010-re a települések fejlettsége közeledett egymáshoz, amit a relatív szórás értékek csökkenése magyaráz, (12,41%).

1. táblázat: A vizsgált települések komplex fejlettségi mutatóinak alakulása (2001. 2010)

Változók megnevezése	2001. év				2010. év			
	Gyöngyös	Moson- magyar- óvár	Hajdú- böszörmény	Magyar- ország	Gyöngyös	Moson- magyar- óvár	Hajdú- böszörmény	Magyar- ország
	kfm mutató							
1. A működő gazdasági szervezetek 1000 lakosra jutó száma (db)	6,55	10,00	1,00	4,97	8,43	10,00	1,00	5,57
2. A kereskedelmi és magánszálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák 1000 lakosra jutó száma (db)	10,00	9,70	1,00	5,41	7,38	10,00	1,00	6,56
3. A kiskereskedelmi boltok 1000 lakosra jutó száma (db)	7,45	10,00	1,00	1,98	9,47	10,00	1,00	1,36
4. Az önkormányzatok helyi adóbevétele (E Ft)	10,00	9,10	6,54	1,00	9,78	10,00	6,71	1,00
5 A közüzemi vízhálózatba bekapcsolt lakások aránya (%)	10,00	1,00	8,10	6,00	3,85	10,00	1,00	3,58
6. A vezetékes gázt fogyasztó háztartások száma a lakásállomány százalékában (%)	9,27	1,00	9,00	10,00	8,46	1,00	8,84	10,00
7. A rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakások aránya (%)	1,00	1,00	1,00	1,00	9,94	8,73	10,00	1,00
8. A telefon-főállomások (ISDN-nel együtt) 1000 lakosra jutó száma (db)	0,00	0,00	0,00	0,00	10,00	8,57	1,00	6,09
9. A kábeltelevízió előfizetőinek 1000 lakosra jutó száma (db)	10,00	8,35	1,00	4,49	10,00	8,89	1,00	5,95
10. A szélessávú internet előfizetők 1000 lakosra jutó száma (fő)	1,00	1,00	1,00	1,00	10,00	7,39	1,00	5,93
11. Az épített 3-x szobás lakások aránya az időszak végi lakásállományból (%)	1,00	3,43	10,00	6,55	1,00	10,00	2,40	2,80
12. Vándorlási különbözet (fő)	-1,00	-1,00	10,00	1,00	7,28	10,00	2,91	1,00
13. Halálozási ráta (db)	4,09	10,00	9,98	1,00	1,11	10,00	5,26	1,00
14. Népsűrűség (fő/km ²)	10,00	5,56	1,00	1,39	10,00	6,48	1,00	1,42
15. Fialalodási index (%)	1,00	4,26	10,00	3,40	1,00	5,80	10,00	4,38
16. Nyilvántartott állásukeresők aránya a munkaképes korú népességből (%)	4,37	10,00	1,00	4,32	5,60	10,00	1,00	4,78
17. Tartósan nyilvántartott állásukeresők aránya a munkaképes népességből (%)	8,00	10,00	1,00	4,20	10,00	5,17	1,00	2,90
18. Aktivitási ráta (%)	3,59	10,00	1,00	5,00	4,71	10,00	1,00	2,70
kfm mutatók összesen	96,32	103,40	73,62	62,71	128,01	152,03	57,12	68,02
KFM mutató pontértéke	5,35	5,74	4,09	3,48	7,11	8,45	3,17	3,78

Forrás: saját szerkesztés

A Komplex Fejlettségi Mutatókból határoztam meg a települések sorrendjét, amit a 2. táblázat adatai tartalmaznak. A komplex mutatók kiszámításával egyértelműen bizonyítható a települések fejlettsége. Az összehasonlításhoz vizsgált Mosonmagyaróvár mind 2001-ben, mind 2010-ben bizonyult legfejlettebbnek. Nem sokkal lemaradva követte Gyöngyös. 2010 évre Hajdúböszörmény Magyarország átlaga alá került a 3,17 ponttérékével.

2. táblázat: A települések komplex mutatója és sorrendje 2001 és 2010 években

2001			2010		
Sorrend	Település	Pont	Sorrend	Település	Pont
1.	Mosonmagyaróvár	5,39	1.	Mosonmagyaróvár	8,45
2.	Gyöngyös	4,91	2.	Gyöngyös	7,11
3.	Hajdúböszörmény	4,15	3.	Magyarország	3,78
4.	Magyarország	3,35	4.	Hajdúböszörmény	3,17

Forrás: saját számítás

Következtetések, javaslatok

Nehéz megítélni, hogy Gyöngyös városa sikeres volt-e az elmúlt időszakban vagy sem. Az elemzés ebben a segítségünkre lehet, azonban véleményem szerint ennek megállapítása meglehetősen szubjektív. Viszonyíthatunk is, hiszen más településekkel összehasonlítva is más és más következtetésekre juthatunk. Ha például Mosonmagyaróvárhoz hasonlítjuk, akkor sikertelennek, ha Hajdúböszörményhez hasonlítjuk, akkor sikeresnek mondható a vizsgált település.

Véleményem szerint nem tekinthető kellően sikeresnek Gyöngyös, annak ellenére, hogy 2001-ről 2010-re a 4,91 fejlettségi pontot 7,11 pontra tudta növelni. A lehetőségeit nem használta ki a város, olyan beruházásokat hajtott végre, amelyek a fenntarthatósága kérdéses, illetve ezek a beruházások nem munkahely teremtő beruházások voltak, valamint nem olyan jellegűek, melyek ösztönözték volna az értékteremtő beruházásokat. Továbbá fontos megemlíteni, hogy ennek következtében olyan adósságot halmozott fel a város, amit nem képes kezelni, és ezzel szinte teljesen megszűnt a mozgástere. Az elmúlt években tapasztalható válság begyűrűzött a városba is, ami természetes, de ezt rosszul kezelte. Szintén hibásnak látom a nagymértékű privatizációt és kiszervezéseket, ezek inkább öncélúak voltak, mint a lakosság érdekeit szolgálták volna.

A társadalmi, szociális problémákra nem, vagy rosszul reagált a város, valamint a közbiztonság romlásának megakadályozására sem történtek lépések.

Sajnos az együttműködést a környező településekkel sem sikerült megvalósítani, de a tágabb környezetben sem. Hiányolom a kreativitást és az innovációt. Nem tapasztalhatók olyan ötletek, stratégiák projektek, amik előre lendítették volna a várost.

A városvezetők arra koncentráltak, hogy felmutassanak valami látványosat, ami általában egy szép park, uszoda, tornacsarnok volt. Hosszú távú stratégia hiányzik. Azt gondolom, hogy elsősorban szemléletet kell váltani. Bárki legyen felelős a városért, az hosszútávon gondolkodjon, és a város érdekeit tartsa elsősorban szem előtt. Először is

felül kell vizsgálnia a településfejlesztési koncepciót, széles együttműködéssel meg kell határozni a rövid-, közép-, és hosszú távú célokat, és azokat végre is kell hajtani mindentől függetlenül. Fontos, hogy a város komoly erőket és forrásokat biztosítson a település marketingre, ami számos előnyt hozhat a városnak. A marketing célja, hogy vonzóvá tegye a várost a befektetők, a vállalkozások, a felkészült szakemberek és a turisták számára.

Kiemelten fontos a nemzetközi kapcsolatoknak a megléte, és komoly potenciál rejlik bennük. A jövőben törekedni kell arra, hogy ezek a kapcsolatok gazdasági hasznot is hozzanak, valamint olyan országokkal kell felvenni a kapcsolatot, melyekkel gyümölcsöző gazdasági együttműködések lehetősége valószínűsíthető.

Kutatásom továbbfejlesztésénél célként tűztem ki, hogy Gyöngyösön, de a kistérség valamennyi településén élők mentálisan hogyan élik, élték meg ezen fejlesztéseket, változásokat. Meg kell valósítani a Gyöngyös városában elképzelt "Vidékfejlesztési logisztikai központot". Ehhez szükséges átgondolni a közmunkaprogramokat, munkalehetőséget kell adni az alacsony iskolai végzettséggel rendelkező tartósan munkanélkülieknek. A társadalmi és szociális problémákat feltárni és kezelni kell.

Hivatkozott források

- [1.] Begg, I. (2002): Urban Competitiveness. Policies for dynamic cities. The Policy Press, Bristol.
- [2.] Csatári B. - Timár J. (2002): Területfejlesztés, rendszerváltás és az Alföld. Budapest: MTA Társadalomkutató Központ, (Magyarország az ezredfordulón. Stratégiai kutatások a Magyar Tudományos Akadémián. IV. A területfejlesztési program tudományos megalapozása)
- [3.] Enyedi Gy. (1995): Városverseny, várospolitikai, városmarketing. Tér és Társadalom 1-2.
- [4.] Enyedi Gy. (1996): Regionális folyamatok Magyarországon. Hilscher Rezső Szociálpolitikai Egyesület, Budapest.
- [5.] Enyedi Gy. (1998): A sikeres város, Ezredforduló, pp.3.
- [6.] Grosz A. - Rechnitzer J. (2005): Régiók és nagyvárosok innovációs potenciálja Magyarországon, Pécs-Győr MTA, Regionális Kutatások Központja, 303.
- [7.] Ilk B. F. (2010): A Dél-dunántúli régió településeinek komplex fejlettségi elemzése néhány kiemelt mutató tükrében. Acta Scientiarum Socialium 32., Kaposvár
- [8.] Kresl, P.K. – Singh, B. (1999): Competitiveness and Urban Economy: Twenty-four Large US Metropolitan Areas. Urban Studies, pp. 5-6.
- [9.] KSH = Központi Statisztikai Hivatal, Tájékoztatási adatbázis (www.ksh.hu)
- [10.] Lengyel I. – Rechnitzer J. (2000): A városok versenyképességéről. In: Magyarország területi szerkezete és folyamatai az ezredfordulón. MTA RRK, Pécs. pp. 130-152.
- [11.] Lengyel I. (2003): Verseny és területi fejlődés: Térségek versenyképessége Magyarországon, JatePress, Szeged, pp. 256-304.
- [12.] Molnár T. (2001): Társadalmi-, gazdasági struktúrák regionális jellemzői a NyugatDunántúlon. PhD értekezés. Keszthely.
- [13.] Niedermüller P. (1994): A város: kultúra, mítosz, imagináció, Mozgó világ
- [14.] Wienert, H. (1997): Regulation and Industrial Competitiveness: A perspective for regulatory reform. OECD/GD (97) 133, Paris

Szerző:

Szűcs Antónia

pályázati asszisztens

Károly Róbert Főiskola, Távérzékelési és Vidékfejlesztési Kutatóintézet

szantonia@gmail.com

